

HVA ER EØS-MIDLENE?

EØS-midlene er Norges bidrag til sosial og økonomisk utjevning i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS). Støtten skal også styrke forbindelsene og samarbeidet mellom Norge og mottakerlandene. EØS-midlene omfatter de landene som har svakere økonomier enn gjennomsnittet i EU.

EØS-programmene om folkehelse 2014–2021

FHIs samarbeidsland har alle hatt stor framgang på mange helseindikatorer. Fra 1990 til 2017 har forventet levealder ved fødsel økt med minst 2,5 år for kvinner og 2,8 år for menn. Landene har noen ulikheter i helseutfordringer, men et fellestrekk i programmene er at psykisk helse og trivsel for barn og unge er et satsingsområde.

Estland

Budsjett: 4,5 millioner €.

Programmet bygger opp under en nylig gjennomført nasjonal kommunereform. Særsilt vekt er lagt på minoriteter.

Hovedmål:

- Bedre kvalitet på integrerte tjenester og lokale folkehelse tiltak i kommunene
- Utvikle og teste ut en forbedret modell for rettspsykiatrisk evaluering
- Utvikle og sette i verk en modell for fysisk aktive skoler
- Innføre en hjemmebesøksmodell for tidlige tiltak rettet mot sårbare familier

Første utlysning av prosjektmidler forventes rundt årsskiftet 2019–2020.

Litauen

Budsjett: 15,0 millioner €.

Selv mord er den tredje viktigste årsaken til for tidlig død i Litauen. Psykiske lidelser og rusbrukslidelser er årsak til en tredel av helsetap i landet og forklarer hovedsatsingen i programmet:

- Lokalbasert forebygging for å redusere ulikheter i helse for barn og unge i risikosonen
- Tiltak for å skape økt trygghet og trivsel for barn og unge

Første utlysning av prosjektmidler forventes i 2020.

Romania

Budsjett: 40,0 millioner €.

Myndighetene ønsker å bedre situasjonen for utsatte

Oslo Gamle bydel, mai 2019: Delegasjon fra Litauen får innføring i programmet «Familie for første gang».

grupper og minske sosial ulikhet i helse ved å satse mer på forebygging og primærhelsetjenesten. Sykehusene vil prioritere poliklinikker og regionale akuttjenester.

Hovedmål:

- Bedre retningslinjer og tjenester i kommunene for forebygging av sykdom
- Bedre tilgang til helsetjenester for sårbare grupper
- Styrke samarbeidet mellom mottaker- og giverlandsenheter som er med i programmet

Første utlysning av prosjektmidler forventes rundt årsskiftet 2019–2020.

Tsjekkia

Budsjett: 16,47 millioner €.

Landets nasjonale strategi, Helse 2020, gir føringer for hovedmålene i EØS-programmet:

- Utvide og forbedre tiltakene om psykisk helse og trivsel for barn og unge
- Ytterligere styrke tiltakene for sykdomsforebygging inkludert antibiotikaresistens
- Styrke rollen for pasientorganisasjoner
- Styrke samarbeidet mellom mottaker- og giverlandsenheter som er med i programmet

Første utlysning av prosjektmidler forventes i desember 2019.

EØS-midlene og folkehelseprogrammene

Praha, januar 2019: Deltakere fra Tsjekkia, Island og Norge utforsker mulig samarbeid.

Hvem finansierer EØS-midlene?

EØS-midlene finansieres av Island, Liechtenstein og Norge. I begynnelsen ble støtten organisert i mindre prosjekter. Siden 2009 har støtten skjedd innenfor større programområder, eksempelvis folkehelse.

Programavtaler med fem land

En programavtale klargjør hva det enkelte landet vil satse på innenfor et fagområde. Folkehelseinstituttet har inngått samarbeid som partner i folkehelseprogrammene i fire land for budsjettperioden 2014–2021: Estland, Litauen, Romania og Tsjekkia. I Romania er både Helsedirektoratet og FHI programpartnere. I tillegg er Helsedirektoratet partner for Polen.

Hva gjør en programpartner?

Vår rolle overfor mottakerlandene er å gi råd til programoperatørene i mottakerlandene under utviklingen av programmene og selve gjennomføringen.

I tillegg skal vi bidra til å bygge kapasitet gjennom utveksling av erfaring og kompetanse mellom norske samarbeidspartnere og partnere i mottakerlandene. Som programpartner er det også vårt ansvar å varsle forvaltningskontoret i Brussel (Financial Mechanism Office, FMO) ved mistanke om misbruk av midler.

Prosjekter

EØS-midlene finansierer prosjekter der utjevning av helseulikheter er viktig. Tidligere prosjekter har bidratt

til endringer med effekt ut over prosjektperioden. Enkelte tiltak har bidratt til ny kunnskap til nytte i europeisk helseforskning. Dette har gitt grunnlag for kunnskapsbaserte beslutninger for å bedre helsesystemene og folkehelsearbeidet i flere land.

Utlysning av prosjektmidler

Prosjektene tildeles støtte fra åpne utlysninger under hvert program. Det er bare organisasjoner og virksomheter i mottakerlandet som kan søke om prosjektmidler. Norske bedrifter, forskere, kommuner, arbeidslivets parter og frivillige organisasjoner kan inviteres til å inngå samarbeid med partnere i mottakerlandene.

Utlysninger om midler til prosjektsamarbeid og andre bilaterale aktiviteter vil bli lagt ut på landenes nettsider (www.eeagrants.org). Informasjon på norsk finnes på fhi.no/kk/internasjonalt/eos og på helsedirektoratet.no/eos-midlene. Ved å abonnere på FHIs elektroniske nyhetsvarsel om internasjonalt arbeid får man e-postvarsel om utlysninger og andre nyheter.

Hvordan finne prosjektpartner

For å lette prosessen med å finne gode prosjektpartnere og hente ekspertråd underveis fins det egne bilaterale fond som finansierer seminarer og konferanser. Fondene kan også brukes til å etablere nettverk eller styrke allerede etablert samarbeid. Eksempelvis gjelder dette konferanser, seminarer, studieturer og utvekslinger.